

Kritinio mąstymo užduotys

Laimė

1. Užduotis. Laiškas bendraamžiui

Ar laimingas žmogus gali būti cinikas?

Įsivaizduok, kad susipažinai internetu su bendraamžiu (-e), kuri(s) labai žavisi F. Nyčės filosofija. Štai citata, kuria ji / jis išsako cinizmo ir laimės santykį:

Jei laimė, jei naujos laimės vijimasis bet kokia prasme yra tai, kas gyvenantįjį sieja su gyvenimu ir skatina jį gyventi toliau, tai gal cinikas yra teisesnis už bet kurį kitą filosofą, nes gyvulio, kaip tobuliausio ciniko, laimė yra gyvas cinizmo tiesos įrodymas? Pati menkiausia laimė, jei jis tik daro žmogų laimingą, žinoma, yra nepalyginamai didesnė negu didžiausia laimė, kuri pasireiškia tik kaip epizodas arba, kaip sakykime, akimirkos nuotaika, kaip beprotiškas kaprizas tarp nuolatinių kančių, aistrų ir netekčių. (F. Nyčė)

Kaip supranti *cinizmo* sąvoką? Ar norėtum sėdėti viename suole arba gyventi kaimynystėje su „tobuliausiu ciniku“? Kodėl? Ar nuolatinis net menkausios laimės ieškojimas iš tiesų yra „gyvas cinizmo tiesos įrodymas“?

Sugalvok gyvenimo pavyzdžių ir parašyk savo atsakymą, ar (kiek) pats (pati) kartais jautiesi ciniškai siekdama(s) būti laiminga(s).

Miela(s) drauge...

2. Užduotis. Palyginimas ir sugretinimas

Du filosofai – Aristotelis ir F. Nyčė

Ar tik žmogus žino, kas yra laimė?

Perskaityk tekstus ir remdamasis abiem filosofais pabandyk apibūdinti, kuo žmogaus laimė ypač susijusi su protinga prigimtimi, ar gyvuliai taip pat gali būti laimingi.

1. *Filosofas Frydrichas Nyčė veikale „Anapus gėrio ir blogio“ rašė, kad laimingas žmogaus gyvenimas yra ne gyvenimo tikslas, o „galas“.*

Pažvelk į bandą, kuri ganosi šalia: ji nežino, ką reiškia „vakar“, ji strikinėja, žiaumoja žolę, ilsisi, virškina maistą, vėl strikinėja, ir taip nuo ryto iki nakties, diena po dienos. Jos džiaugsmas ir jos kančia tvirtai ją pririša prie akimirkos kuolo, todėl ji nepažįsta nei melancholijos, nei nuobodulio. Šis reginys žmogų nepaprastai slegia – mat jis didžiuojasi prieš gyvulį tuo, kad jis žmogus, ir sykiu pavydžiai žvelgia į gyvulio laimę, nes žmogus, kaip ir gyvulys, nori tik vieno: gyventi be nuobodulio ir skausmo, bet norai jo bergždi, nes nori jis to ne taip, kaip gyvulys. Žinoma, žmogus kartais klausia gyvulį: kodėl tu man nieko nesakai apie laimę ir tik žiūri į mane? Gyvulys galėtų atsakyti: taip yra todėl, kad aš tuoj užmirštu tai, ką norėjau pasakyti, – bet pamiršta šį atsakymą (...) Tačiau žmogus stebisi pats savimi – tuo, kad jis neįstengia išmokti pamiršti ir kad jis visuomet prikaustytas prie praeities... Tada žmogus sako: aš prisimenu, – ir pavydi gyvuliui, kuris tuoj pat pamiršta ir kuriam kiekviena akimirka tikrai miršta... Ir mažiausiai, ir didžiausiai laimei galioja tik viena sąlyga, daranti laimę laime: sugebėjimas pamiršti arba, kalbant moksliskai, sugebėjimas tuo metu, kai ši laimė trunka, jausti neistoriškai. Kas negali sustingti ant akimirkos slenksčio, pamiršęs viską, kas buvo... tas niekad nesužinos, kas yra laimė.

2. Aristotelis laimę teigė „esant galutinį tikslą ir visais atžvilgiais perdėm tobulą“.

Kaip olimpiadose ne tie apvainikuojami, kurie yra gražiausi ir stipriausi, o tie, kurie dalyvauja varžybose – iš jų kai kurie tampa nugalėtojais, – taip ir gyvenime tik tie gauna pergalės vainiką, kurie teisingai veikia. Jų gyvenimas jau pats savaime malonus. (...)

Mūsų laimės apibrėžimas šiek tiek paaiškina ir klausimą, ar laimė yra atsitiktinumas. Mes sakėme, kad laimė yra tam tikra sielos veikla jai būdingos dorybės prasme. Iš kitų gėrybių vienos yra laimei būtinos, o kitos savo esme yra jai tik pagalbinės priemonės ir naudingi įrankiai. (...) Iš pradžių buvo pasakyta, kad... valstybės valdymo menas yra aukščiausias tikslas. Jis labiausiai rūpinasi auklėti piliečius, kad jie būtų geri ir sugebėtų kilniai elgtis.

Suprantama, kad nei jaučio, nei arklio, nei kito kurio gyvulio mes nepavadintume laimingu, nes nė vienas iš jų negali dalyvauti tokioje veikloje, kurią mes aprašėme. Dėl tos priežasties ir vaikas nėra laimingas, nes dėl jauno amžiaus jis dar negali užsiimti tokia veikla, o jeigu vaikai būna vadinami laimingais, tai tik turint viltį, kad jie tokie bus. Mat, kaip sakėme, laimei reikia ir tobulos dorybės, ir ištiso gyvenimo. Juk gyvenime įvyksta visokių pasikeitimų ir visko atsitinka: net laimingiausių žmogų senatvėje gali ištikti baisios nelaimės.

*Filosofinės etikos chrestomatija. XI–XII kl. / sudarytoja J. Baranova.
V.: Alma littera, 1998, p. 208–209; 226–227.*

Frydrichas Nyčė	Laimės kriterijai	Aristotelis
	<p>Socialinė veikla Kas vaikui trukdo išgyventi laimę? Kaip tai susiję su žmogaus prigimtimi?</p>	
	<p>Proto vaidmuo Ar laimė žmogui – svarbiausias gyvenimo tikslas?</p>	

Frydrichas Nyčė	Laimės kriterijai	Aristotelis
	<p>Požiūris į praeitį ir ateitį Laimė – trumpa akimirka ar visas gyvenimas?</p>	
	<p>Kasdienė patirtis Kodėl žmogus pavydi gyvuliui, iš kur kyla šis pavydo jausmas?</p>	

Panašumai

Laimės tema yra svarbi etikos istorijoje, kurios reikšmę žmogaus savikūrai ir dorovinei veiklai galima apibūdinti kaip...

Skirtumai

Įvardyk bent du aspektus, kuo skiriasi antikos eudemonisto ir vokiečių gyvenimo filosofo laimės samprata.

3. Užduotis. Išvadų darymas

Laimės sampratos dvilypumas, jos prasmė ir grėsmė.

- Pagalvok, kodėl F. Nyčė teigia, kad laimė yra „būvis, paverčiantis žmogų juokinga ir paniekos verta būtybe“. Tačiau ar įmanoma gyventi visiškai atsiribojus nuo tikslo būti laimingam? Koks galėtų būti kitas žmogaus gyvenimo tikslas ir aukščiausias gėris?
- Perskaityk F. Nyčės teksto ištraukos pabaigą, apmąstyk, kokią grėsmę jis įžvelgia. Išsirink iš teksto svarbiausią mintį – citatą. Parašyk ir pagrįsk savo išvadas, ar sutinki su Nyčės arba su Aristotelio, o galbūt kito filosofo, pvz., Kanto požiūriu (žr. mokymosi objektą) (350–450 žodžių).

Friedrich Nietzsche.

Žmogus, kuris norėtų viską išgyventi tik istoriškai, būtų panašus į tą, kuris priverstas nemiegoti, arba į gyvulį, pasmerktą gyventi tik atrajojant ir atrajojant. Tad, kaip rodo gyvulio pavyzdys, gyventi be prisiminimų, ir net laimingai gyventi, yra visiškai įmanoma, bet visiškai neįmanoma gyventi be sugebėjimo pamiršti. Arba, dar paprasčiau sakant: esama tokio nemigos laipsnio, tokio nuolatinio atrajojimo, tokio išvystyto istoriškumo pajautimo, kuris nepaprastai kenkia viskam, kas gyva, ir galiausiai pražudo gyvybę, nesvarbu, ar tai bus pavienio žmogaus, ar tautos, ar kultūros gyvybė.

Tavo citata

A large, empty rectangular box with a light beige background and an orange border, intended for the student to write their quote.

Išvados ir pagrindimas

A large, empty rectangular box with a light beige background and an orange border, intended for the student to write their conclusions and justifications.